

108/11

DISSERTATIO
DE RERUM FENNICARUM SCRIPTORIBUS

ANTE CONDITAM ACADEMIAM ABOËNSEM;

CUJUS PARTEM TERTIAM,

IN UNIV. LITER. ALEXANDR. FINLANDENSI

VENIA AMPL. ORDINIS PHILOS.

PUBLICO EXAMINI MODESTE SUBJICIUNT,

AUCTOR

GABRIEL REIN,

Phil. Doctor nec non Historiarum Docens,

ET

RESPONDENS

BERNHARDUS WILHELMUS BRUNOU,

*Stipendiarius Publ.
Wiburgenses.*

In Atrio Ven. Capit. Ab. Majori die XI Junii

MDCCCXXVIII.

h. a. m. c.

ABOAE, ex officina Typographica FRENCKELLIANA.

DE RERUM FENNICARUM SCRIPTORIBUS

ANTE FUNDITAM ACADEMIAM ABOENSEM

CURSUS PARS PRIMA TERTIA

IN LIT. FINN. ACADEMIA TURKICA

VERBA AVIA ORATIONIS FINNICA

ET HIC EXAMINI MODUS ET RATIONES

ALFONSO

GABRIEL RIIA

Publ. Datis in Ann. Universitatis Turicae

ET

ALFONSO RIIA

BARBARO RIIA RIIA

Stipendium RIIA

Stipendium RIIA

In Ann. Tur. RIIA RIIA RIIA

Stipendium RIIA RIIA RIIA

Stipendium RIIA RIIA RIIA

Stipendium RIIA RIIA RIIA

Stipendium RIIA RIIA RIIA

ALFONSO RIIA RIIA RIIA

motus, res remotæ septentrionalis plagæ inde a deluvio describendas sibimet proposuit; idemque ex ipso opere satis superque probatur. Præmittuntur eidem programma, gentibus, quarum historia in sequentibus exponitur, datum, libri pretium metricè decantans, et litteræ dedicatoriæ, Finlandiæ, Livoniæ et Curlandiæ Gubernatoribus atque Castellanis sacratæ, benevolentiam horum captaturæ, terrarumque, quas administrabant, situm geographicum breviter describentes, Calendis Januarii, A:o 1636 in ergastulo Cajaneburgensi scriptæ. Opus ipsum a Thuiscone, quarto Noæ filio, Sarmaticorum populorum patre ac fundatore, teste Beroso, quem secutus est Johannes Magnus 3), exorsus, heroëm a Tanai ad Rhenum imperio potitum, primos colonos in Scandiam transmisisse, populisque regni, *Scandianis* minirum *occidentalibus et orientalibus* (quibus Fennos, Livones et Curones annumerat), leges et litteras edidisse, auctor narrat. Ad quam sententiam amplectendam eo certe est commotus, quod Fennos quoque Sarmatarum nomine comprehendit, cujus quidem opinionis veritati dijudicandæ heic non est locus 4, attamen dubitare liceat num omnino tam vastus terrarum ambitus tunc temporis incolis jam cesserit, numque Beroso Chaldaico, qui anno circiter 260 a. Chr. n. vixit, antiquissima patriæ nostræ fata innotescere potuerint, cum Tacitus et Ptolomæus longe seriori ætate perpauca tantum de gentibus Fennicæ originis resciverint. Auctor vero noster, opinione Sarmatarum nomine Fennos quoque comprehendendi ductus, nulla mota quæstione, an tota hæc gens tunc temporis jam fuerit

E

rit

-
- 3) Cfr. Fragmenta Berosi e Libb. II et V. relictæ. -- Joh. Magnus l. c. Lib. VI, cap. XXV.
- 4) Cfr. potius Mannerts Geogr. der Griech. u. Röm. 2:te Aufl. Th. IV, S. 171 ff. et quæ in Diss. de Vetere Carelia p. 15 sq. breviter de hac re disseruimus.

rit in rerum natura, statim colligit Fenniae quoque incolas Thuisconis submissos fuisse imperio, qua in re certe haud minus a veritate aberravit, quam alius rerum antiquissimarum scriptor, ob miras suas et insolitas opiniones in exemplum saepe provocatus, Petrus Bång, qui ex effato Sacrae Scripturae, "totam terram ob hominum vitia maledictam, diluvio inundatam fuisse," cogit, Sveciam quoque tum jamjam habuisse incolas, quia aliter hominum delictis haud foedari, nec maledici, neque diluvio deleri potuisset, cum tamen idem fatum subiisse totum orbem, manifeste testetur Scriptura 5). Verbotenus si Biblicorum hic locus explicandus sit, quaeritur tamen, annon terrae nostrae boreales, seriori adhuc aëvo paludibus atque lacubus frequentibus obrutae, diluvii tempore in fundo maris adhuc jacuerint. Messenius ulterius, Thuiscone aëo post diluvium 596 emortuo et inter deos collocato, Sarmaten, auctore Beroso 6) Semi posterorum quendam, in imperio Scandinaviae orientalis successisse, nomenque Sarmatiae regionibus hisce indidisse, tradit, more plurium historicorum antiquiorum, nomina populorum et terrarum e viro quodam famoso derivantium. Sarmatis vero tres annumerat gentes, Slavos scilicet, Antes et Venedas seu Finnos. In quem errorem incidisse eo magis est mirandum, quo luculentius majores nostros Venedarum nomine non intelligi, non tantum e Ptolemæo pateat, utramque gentem in vicinia Vistulae fluvii commorantem expresse distinguente 7); sed Joh. Magnus quoque, auctor a Messenio summopere aestimatus, Jornandem subsecutus, Venetas Slavicæ gentis portionem appellet 8). Minime vero in hocce solummodo subsistens errore, majores nostros Vandalos quoque nominat, quam-

5) Bångii Priscor. Sveogothor. hist. eccles. L. 1, c. 1.

6) Berosus Lib. II.

7) Cfr. Schlözers Algern. Nordische Gesch. S. 37.

8) Joh. Magnus Lib. VI, cap. XXII.

quamvis constet, Germanicæ hos fuisse originis, ideoque a Fennis maxime diversos. Transiens deinde ad fontes Scandianos, Fornjoterum (c. 600 a. Chr. n.), Karum (Kare), Frostonem, Snorem (Snio), Thoronem (Thorre), ordine alium alii in imperio Fennico successisse perhibet, ad auctoritatem narrationis Islandicæ "Fundin Noregur" 9) inscriptæ se conferens. Genealogia vero hæcce potius cosmologicam allegoriam, quam certam prodit historiam; præter Fornjoterum namque, qua appellatione scriptores Islandici vel proavum antiquissimorum boreæ incolarum, vel totam istam gentem, Aborigines quasi septentrionis indigitasse videntur 1), cætera nomina nonnisi phænomena significant in natura obvenientia, Kare scilicet ventum, Froste frigus, Snio nivem, adeoque luculenter produnt heic non esse sermonem de hominibus verum de viribus naturalibus; quo pacto omnis historicus narrationis hujusce usus evanescit 2), et catalogus quoque, a Messenio inde desumptus Regum Fennicorum in nihilum redigitur. De origine nominis Quenlandiæ vel terræ fœminarum ulterius haud minus fabulose narrat, æque ac de Othino totam Sarmatiam Europæam suæ ditioni subigente, et tandem diversas Venedarum gentes affert, quibus annumerat Saxones, Megalopolenses, Pomeranos, Cassubios, Prutenos,

E 2

9) Occurrit typis exarata in libro: Nordiska kâmpedater a Björnerö edito, et in Edda Sturlonidis, cura Cel. Rask in lucem emissa, ad calcem scilicet, secundum codicem Flateyensem excusa.

1) Præter l. c. Fornjoteri faciunt mentionem Ynglinga Saga cap. XLVII, Edda Saemundi in Hrafnagaldur Odins v. 17 et Sturlesons Edda, Svensk öfv. s. 116, ut alia præteream loca.

2) Luculentius hanc rem perspiciet, qui totius gentis Fornjoticae perlegere velit genealogiam; Cfr. præterea Torfaei Hist. Norv. T. I, p. 151. Müllers Sagabibliothek D. II, S. 436. Geijers Svea Rikes Häfder, D. I, s. 460 ff.

tenos, Lithuanos, Samogitas, Curetes, Livonos, Finnos et Lappones: populos igitur diversissimæ originis ex una eademque stirpe ortos esse contendit. Sumblum deinde, e Saxone Grammatico 3) haustum, Fennis præficit, ejusque filiam Signen a Gramo Danorum Rege in matrimonium ductam enarrat, in tempore tamen definiendo valde ab auctore suo discedens. Gramus namque, Sköldii filius, a Saxone quintus fuisse perhibetur Daniæ Rex, Salvator mundi autem Frothone III, ordine vicesimo quarto sceptrâ tenente, nascitur, unde multa, ex ejus opinione, secula ante æram nostram vixit Gramus, cum tamen Messenius eundem circa annum 100 post Chr. vixisse asserit, fictiones Saxonis ex ingenio permutans. Similiter quoque Cusonem, teste eodem scriptore 4) Finnorum Byarmiorumque Regem, filiam Thoram Helgoni Norvegiæ regulo elocantem, alio omnino tempore vixisse contendit, quam auctor quem consuluit, nisi forte per Joh. Magnum, qui alium Helgonem, tempore Starchateri, primis nimirum post Christum seculis, sceptrâ Norvegiæ tenentem, affert 5), a testimonio Saxonis sit abductus. Commemorato deinde Tengillo, Venelandiæ suppolaris Rege 6), fabulam istam de Libone, Romano, maris Baltici oris advecto 7), ex quo Livoniæ nomen inditum perhibetur, credulus repetit, propriisque commentitiis adauget explicationibus: contendit nimirum præcipuos urbis Romæ optimates, ut Attilæ evaderent tyrannidem, consensis navibus in Venelandiam esse depulso, quorum nonnulli Finlandiæ potiti Svecos et Russos armis

3) Ex ed. Steph. L. I, p. 8. sq.

4) Saxo Gramm. L. III, p. 40.

5) Joh. Magnus L. V. Cap. VII.

6) Secundum Saxonem (Lib. V, p. 93) Finmarchiæ rex erat Tengillus.

7) Schlözers Alg. Nord. Gesch. S. 499.

mis infestaverint, patriamque nostram, utpote Religionis Christianæ cognitione jam imbuti, scintilla ejusdem, mirabile dictu, anno 456 illustraverint. Res per se jamjam omni refutatione indigna, demonstrat tamen quomodo fontibus suis usus sit Messenius, non modo fidem eorum inquirere omnino intermittens, verum etiam effata aliorum ex suo commutans ingenio. Narrat porro Valandrum (Vanlander) Sveciæ regem in matrimonium duxisse Drifvam, filiam principis Fennici 8), cujus tamen nomen prudenter omittit, quia eundem, Snionem (Snær, Snö) scilicet, jam in seculo ante Christum natum proximo attulerat. Suspiciatur quidem Nob. Lagerbring 9) duos ejusdem nominis reges fuisse in Fennia, — (quo modo historiæ scrutatores effata antiquorum fabulosa, sibi invicem opposita, sæpe reconciliare conati sunt) — tum vero amobus quoque filiæ ejusdem nominis adscribi deberent; unde minus credibilis tota hæcce videtur opinio, et cum Drifva (nix coacervata) ista ad etymologicam Fornjoteri quoque pertineat familiam, ulterioribus disquisitionibus omissis, eandem fictionibus poëtæ cujusdam tribuere possumus. Starchatero deinde, famosissimo a Saxone 1) celebrato pugili, merito tribuit Venedas arte soleis ligneis incedendi instructos; quod unde hauserit nescimus, quum tamen Saxo 2) Fennos, ultimi Septentrionis incolas, quos eisdem communi Venedarum nomine comprehendit noster, hac in re peritos longe ante tempora Starchateri fuisse contendat. Alium deinde commemorat Frostonem, c. a. 500 Fennis imperantem, cujus filia Schialvia (skialf tremor ex frigore, ad supra laudatam familiam hiemalem igitur itidem pertinens) ab Augnio (Agne), Sveciæ Rege, vi in matrimonium abducta, maritum somno deditum in-

8) Teste Ynglinga Saga Cap. XVI.

9) Svea Rik. Hist. D. I, s. 81.

1) Lib. VI, p. 102--118. Lib. VIII, p. 143--153 passim.

2) Saxo L.V, p. 93 et Notæ Stephani ad l. c. p. 126.

interfecisse perhibetur 3), et tribus prætermissecis seculis Matullus quidam Finlandiæ appellatur regulus, quamquam Finmarchiæ eundem præfuisse Saxo enarret 4). Quæ deinde sequuntur, Finnos nunc Svecis nunc Russis fuisse subjectos, Carelios vero diutius Russicæ dominationi paruisse, etsi fide historica non sunt indigna, tamen non in initium seculi noni incidunt, quo tempore imperium Russicum nondum erat conditum. Anno 850 regem Sveciæ Olaum Venedas (Fennos) subegisse refert, quod tamen de una tantum Fennica gente Curonibus 5) scilicet, valet, quos nimirum, Anshario secunda vice Sveciam visitante, Olaus, Bircae urbis regulus, sub ditionem redegit 6). Propius forte ad veritatem accessisset Messenius, si plurium gentium Fennicarum submissionem tunc temporis peractam Erico Emundi, Upsaliæ Regi, adscripsisset 7). Sub A:o 835 Ludovicum Pium, Cæsarem, a Papa Gregorio IV certiore factum esse enarrat, "Fennis januam fidei esse patefactam" postea tamen iisdem iterum oclclusam; quibus verbis verisimiliter respicit bullam papalem, qua Ansharius, Archiepiscopus, confirmatur Legatus Apo-

3) Teste Ynglinga Saga Cap. XXII.

4) Lib. IX, p. 173. Id quoque affirmasse videntur fontes a Torfaeo (Hist. Norv. P. II, p. 59) consulti, Mottulem eum appellantes.

5) Curoniam antiquitus Fennis fuisse inhabitatam tam nomina locorum Fennica hodiernum ibidem usitata, quam distributionis tribuum cum majoribus nostris communis appellatio *Kihlakonda* probant, etsi jam gens ipsa Curonum nomine significata Letticæ fuerit originis, uti contendit Rev. Watson: Jahresverhandlungen der Kurländ. Gesellsch. für Liter. u. Th. 2. S. 281 f.

6) Cfr. Vitam S. Ansharii, auct. Rimberto, Cap. XXVII.

7) Cfr. Olof Helges Saga, Cap. 81

Apostolicus "per Sveciam, Daniam, Norvegiam, Farriam, "Gronlandiam, Helsinglandiam, Islandiam, Skrikfindiam, Sclaviam, Transalbam et nationes omnes septentrionales" 8); quæ etsi vel revera talis fuerit conscripta, qualis ad nostra pervenit tempora, — (quod tamen fieri non potuit, quum Islandia posteriori demum seculi noni parte, tempore Haraldi Pulchricomi 9), Grœnlandia vero seculo sequenti est detecta 1) — nostros tamen non tangit Fennos, quum Skrikfindia nonnisi Lapponum significet terram. Ultimus ab auctore allatus nostratium Rex, cujus tamen deest nomen, quia eundem, Snionem scilicet, supra jam alio tempore nominaverat, Quenlandiæ (Bothniæ Orientalis) præfuisse et filiam Miollam (Mioll nix candida l. mollis) Dumbo, Bothniæ occidentalis principi, in matrimonium dedisse fertur, in quo tamen fontem suum 2), ubi Dumbi imperium Risalandia, hodierna Novaja Semlja 3), appellatur, male intellexit. Quid in universum de regibus hisce a Messenio enumeratis sit judicandum, ex singulis allatis jamjam apparet; sunt scilicet vel mere ficti, ut ipsa nomina luculenter produnt, vel, testibus aliis scriptoribus, non ad majores nostros referendi. Neque omnino ubi de principibus Fennicis, ad nostrates revera pertinentibus, in Sagis Islandicis fit mentio, eorum possumus probare sententiam, qui in iisdem veros agnoscunt reges: ad persuasionem usque enim nostra ex mente demonstravit Cel. Porthan, patriarchalem regiminis formam apud nostrates adhuc valuisse tempore occupatæ per Svecos Fenniæ; neque homines istos,

8) Cfr. Örnheimii Hist. Sveonum Gothorumq. Eccles. p. 21.

9) Cfr. Harald Hårfagers Saga Cap. XX.

1) Vid. Müllers Sagabibl. B. I, S. 297 sq. et: Om Skandinavernas fordna upptäcktsresor till Nord-Amerika af J. H. Schröder in Svea, 2:a Upl. Häft I, s. 219 ff.

2) Bard Dumbssons Saga: Müllers Sagabibl. I, 359 sq.

3) Torfaei Hist. Norv. P. I, p. 167.

istos, regum nomine honoratos, nisi duces fuisse barbarum circumvagantium, armis finitimas gentes infestantium, putamus, qualibus in expeditionibus ejusmodi suscipiendis carere non potuerunt. Forte etiam communis cujusdam periculi avertendi causa, commoda patriæ propugnaturum quendam, peritia et virtute insignem, ducem sibi elegerunt singuli pagi in comitiis talibus occasionibus habitis, qui tamen rebus rite peractis nullo ceteroquin principatu præ aliis popularibus gavisus est. — Ad Messenium reversi Ingonem Sveciæ regem reperimus productum, qui dum Venedas rebelles armis compescere conaretur, ab iisdem trucidatus est. Cujus narrationis ansam sumsisse videtur e Joh. Magno, quamquam ex proprio ingenio eandem proponens; non enim contra Venedas l. Finnos, verum contra Russos Ingonem emisisse exercitum narrat Joh. Magnus, addens præterea, *cætera ejus gesta eodem tumultu, quo corpus ejus, obruta abscondi* 4). Quarum narrationum una haud propius ad veritatem accedit quam altera, quum Ingo hicce, filius Olavi Lignicidæ (Tråd-tälja), teste fide dignissimo antiquitatis Scandianæ historiographo, Sturlonide, numquam Sveciæ omni, verum tantum Wermelandiæ præfuit 5); terræ a mari Batlico abditissimæ, unde nulla classis nec in Fenniam nec Russiam emitti potuit. Secuti tamen in hisce videntur antiquum Regum Svecicorum catalogum vel Chronicon Rhythmicum minus, ubi Olai filius Ingi totius Sveciæ appellatur Rex 6), quo pacto possibilis saltem fit ista expeditio. Ulterius narrat A:o 980 Wolodimirum (Ulodimirum) Russiæ Ducem, sorore Cæsaris Græci in matrimonium ducta, doctrinam Christianam amplexum esse, una cum populo suo et Careliis sibi subjectis; neque mul-

4) Joh. Magn. L.XVII, Cap. XI.

5) Yngl. Saga Cap. 49, ubi Ingo appellatur Ingialder.

6) Vid. Rer. Svecic. Medii ævi Scriptores T. I, Sect. 1, p. 4 et 255.

multum a veritate aberrat, teste namque Nestore anno mundi 6496 (p. Chr. 988) conversio hæcce Wolodimiri est peracta 7), nec de Careliis narrata falsa plane sunt, quamquam in annum demum 1227 inciderunt 8). Unde tamen colligi non potest, Messenium indigenos Russorum consuluisse annales, quorum certe nullam habuit notitiam; credas e contrario eundem ex peregrinatorum exterorum de Russia descriptionibus, forte Antonii Possevini, cujus ipse facit mentionem 9); Herbersteini vel Petreji de Ersunda, (quorum tamen opera inquirere nobis non licuit) de Russis allata hausisse. Ulterius pergens Ericum Scondiae Monarcham A:o 985 Venedas, jugum excutere machinantes, "*succollare sibi*" coëgissee refert, teste Chronico Rhythmico minori, cujus vero verba de novis Erii Victoriosi occupationibus per Estoniam Livoniam, Curoniam et Fenniam, — (quibus Ericus Olai Careliam, Johannes Magnus Prussiam addit 1)) — factis, non vero de subditis seditiosis in officio retinendis valere videntur 2). Ericum tamen Victoriosi nomine ornatum respexisse nostrum, e temporis colligas nota. Emundi deinde itidem Regis Sveciae filius Anundus, Quenlandiae Amazones armis aggressus, ab iisdem una cum exercitu veneno privatur vita, teste Adamo Bremensi 3); additamentum vero Messenii Svecos, bello deinde vindictæ cupidine suscepto et per LXXX annos producto, easdem plane exstirpasse, inde exortum videtur, quod

F secu-

7) Nestor ex antiquiss. MSS. ed. Timkowsky. Moskwa 1820, p. 74.

8) Karamsin Hist. Imperii Russ. T. III, p. 246 et nota 315.

9) Scond. Ill. X, p. 32.

1) Erii Olai Hist. Svecor. Gothorq. ed. Messenius, L. I, p. 36.
Joh. Magnus, Lib. XVIII, cap. XIII.

2) Chron. Rhyth. min. in Rer. Svec. Scriptt. T. I. S. I. p. 255.

3) Hist. Ecces. Lib. III, Cap. XVII.

seculo proxime succedente, stabilito in Fennia imperio Svecorum, nullæ ejusmodi ibidem reperirentur fœminæ bellicossæ; quales Quenlandiæ incolas sibi finxerat noster, nomenque in Cajaniam jamjam esset permutatum; unde quippe cogendum videbatur antiquas habitatrices fuisse deletas. Oppositæ vero sententiæ amplectendæ, e nomine scilicet Fennorum Bottniensium indigeno, *Kainu* et *Kainunmaa*, appellationem Scandianis familiarem, totamque de Amazonibus borealibus fabulam originem duxisse, eo minus pronum sese prodidit auctor, quo crebriores narrationes ejusmodi de mulieribus in armorum exercitiis peritis antiquorum scriptorum testimoniis reperiret confirmatas. Bellum præterea longissimum totum esse fictum, Nob. Lagerbring, qui plena monumentorum historicorum gavisus est cognitione, manifeste exponit 4); unde etiam quæ adduntur de Ostrobottnia hac occasione "*Christo subjugata*," insimul corruunt. Tali modo a diluvii inde tempore incepta Chronologia, omnia de Fennis memoriæ prodita sibi visa Messenius magna certe diligentia et industria conguessit, critico autem judicio adeo destituta, ut plurima ab eo nostratibus adscripta, eosdem omnino non tangant, alia vero e fabulis Saxonis, Joh Magni aliorumque, absque omni delectu coacervata, pro lubitu permutata vel omnino per conjecturam adlata sint. Restant paucissima fide aliqua digna, nec ea quidem, nisi aliorum, majoris auctoritatis scriptorum, testimonio corroborata. Adtactis tandem occupatæ per Ericum IX Fenniae temporibus, Fragmentum Palmsköldianum et Chronicon Juustenianum diligenter inquisivisse videtur noster, quare hinc aliquanto magis cum veritate conveniunt effata sua; ubi vero ab hisce decedit fontibus, additamentis passim sparsis, principio quidem rarioribus, deinde autem magis frequentibus, cau-

4) Svea Rik. Hist. D. II, s. 9: Det nederlag, som Svenska krigshären led af Quaernerne eller, som Adamus Bremensis kallar dem, Amazones, beifrades på intet sätt.

cautione utendum est, ne absque delectu et iudicio testimonia ejus secuti in errorem subducamur. Quare omissis iis quæ e Fragmento Palmsköldiano et Juusteno sunt hausta, in propriis ejus indiciis breviter dijudicandis, e ratione propositi, subsistendum duximus. In exordio Lallium, famosum istum S. Henrici homicidam, nobili genere ortum esse contendit, traditionibus tantum nisus, Femnorumque antiquorum instituta e suæ ætatis indole falso dimensus; neque annorum notæ cujusque Episcopi rebus gestis et fatibus extremis appositæ, nisi per conjecturam sunt allatæ, quum jam tempore conscripti Fragmenti Palmsköldiani documenta, primorum Antistitum vitas magis definite exponentia, iniqua sorte perierant. Arcem Aboëensem occasione expeditionis Erici fundatam esse tradit, probabiliter quidem, non tamen historicis adjutus documentis. Similiter quæ de expeditione Birgeri Ducis commemorat, eundem scilicet in vicinia urbis hodiernæ Wasæ appulisse, arcem Korsholmensem fundasse, littoribusque Ostrobotniæ maritimis colonos Svecicos intulisse, nonnisi conjecturæ debentur, quum neque de arcis Korsholmensis origine, nec de colonorum in Fenniam adventu quidquam certi a Scriptoribus antiquioribus narratum sit 5). Credat forte aliquis, e fontibus postea deperditis Messenium hæcce hausisse; qui vero consideraverit quomodo operum historicorum testimonia de antiquioribus temporibus explicaverit, narrationibus commenticiis penuriæ eorum subvenire studuerit, resque opinatas tantum, ut compertas dubioque carentes proposuerit, fontibus narrationis de prima occupationis Fennicæ ætate certis opus vix fuisse existimabit auctori, cui incerti rumores et conjecturæ tantum valuerunt. In senioris autem ætatis historia condenda, quæ frequentioribus gaudet certitudinis indiciis nonnulla ab eo consultata fuisse documenta historica, nunc deperdita, putamus. Porro de occupatione Careliæ agens, Episcopi Petri Arosiensis, doctrinæ

5) Cfr. Porthan ad Juust. p. 110 sqq.

Catholicæ, in regionibus istis, Apostoli, facit mentionem; Wiburgique, quod tunc exstructum est, bina postea, Dominicanorum scilicet et Franciscanorum, fundata esse monasteria narrat, virum vero memoratu dignissimum, Torkelium Canuti, qui urbem extruxit et terram occupavit, plane tacet; unde colligi potest, quænam res gravissimæ nostro visæ fuerint. Quia autem urbis Aboënsis nulla fit mentio antequam Ecclesia ibi fundatur, Aboam circa annum 1309 ædificari cœptam esse affirmat. Johannis Magni 6) deinde deceptus auctoritate, Fennos, Buggone quodam, "*e prisca eorum prosapia*" oriundo, regio honore aucto, seditionem movisse contra Svecos, ab iisdem tamen mox vi coactos, in obedientiam rediisse narrat, perverse omnino, quia non de Fennis, sed de Smålandis hocce tradunt scriptores antiquiores 6). Præterea A:o 1313 hanc rem gestam narrat Messenius, alii vero 1316. Quæ de Regibus et Episcopis decimas solvi jubentibus, et de bonis ad Ecclesiam Cathedralē vindicatis passim afferuntur, demonstrant nostrum collectionem quandam epistolarum a Regibus et Episcopis editarum ante oculos habuisse, forte e libro privilegiorum Ecclesiæ Aboënsis hauritam. — Rusticis Estonicis seditiosis 7) e Fennia subventum esse, recte perhibet testimoniis Livonicis præcuntibus; factum autem non est, uti contendit, ex auctoritate Episcopi et Gubernatoris Fennici, verum copiis ab hominibus privatis e Wiburgo emissis, neque anno 1345, sed 1343 8). Falso quoque pacem Nöteborgi (Orechowez) inter Russiam Sveciam-

6) Lib. XX, C. XXIV.

6) Eriki Olai Hist. Suecor. Gothorq. ed. Messenius, L. IV, p. 203. Lagerbring Sv. R. H. Del. II. s. 92. f.

7) Gadebuch Livl. Jahrbücher Th. I, S. 431 f. Histoire de Livonie par le Comte de Bray. T. I, p. 193 sqq.

8) Porthan ad Juust. p. 312 sq.